

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2012 11 28
COM(2012) 750 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

2013 m. metinė augimo apžvalga

ĮVADAS

Besitęsianti ES ekonomikos ir finansų krizė paskatino pamatinius pokyčius. Šiuo metu vykdomą esminę ekonomikos restruktūrizaciją galima pavadinti šių pokyčių rezultatu. Šis procesas trikdančias, kupinas politinių išbandymų ir socialinių sunkumų, tačiau jį įgyvendinant galima pakloti būsimo išmaniaus, tvaraus ir įtraukaus ekonomikos augimo ir konkurencingumo pamatus.

Norėdama toliau vykdyti būtinas reformas, ES turi sugebėti įrodyti, kad jos politika yra efektyvi, ilgainiui duos rezultatų ir bus įgyvendinama visuomenėje, laikantis socialinio teisingumo principų. Valstybės narės ir ES institucijos imasi bendros atsakomybės taisyti praeities klaidas ir tiesti ES tvaresnį vystymosi kelią į ateitį. ES pripažįsta, kad valstybių narių ūkiai yra glaudžiai susiję, todėl dabar keičia ekonomikos valdymą, kad politika geriau atitiktų esamus ir būsimus uždavinius.

Šia metine augimo apžvalga pradedamas 2013 m. Europos semestras, joje nustatoma, kaip prisiėmus bendrą atsakomybę galima skatinti pokyčius visoje ES, siekiant vėl atsigaunančios ekonomikos ir darbo vietų kūrimo.

Aplinkybės

2012 m. ekonominė padėtis ES išliko nestabili. Kalbant apie visus metus, prognozuojamas 0,3 proc. BVP sumažėjimas ES, o euro zonoje – 0,4 proc. Prireiks laiko, kol ekonomika pradės tvariai atsigauti¹. Kelerius metus ekonomikos augimas buvo vangus, todėl krizės socialiniai padariniai ypač juntami. Socialinės apsaugos sistemos iš pradžių leido šiek tiek sušvelninti krizės poveikį, tačiau dabar jį pajuto visi. Labai padidėjo nedarbo lygis, didėja ir vargas bei skurdas. Šie sunkumai ypač matyti euro zonoje, tačiau jų esama ir kitose šalyse.

Dėl užsitęsios krizės valstybės narės nepasiekė suformuluotų strategijos „Europa 2020“ tikslų, susijusių su užimtumu, MTTP, klimatu ir energija, švietimu ir skurdo mažinimu, atsilieka ir visa Europa². Tačiau norint, kad Europos ekonomika būtų išmani, tvari ir įtrauki, pažanga visose šiose srityse yra būtina.

Įvairios šalys ir euro zona susiduria su labai skirtingomis problemomis, tačiau numatomas lėtas jos atsigavimas apsunkina padėtį visoje ES. Dėl didelio privačiųjų ir viešųjų subjektų sukauptų skolų lygio mažėja naujos veiklos ir investicijų galimybių. Sutelkta ypač daug fiskalinės ir pinigų politikos priemonių, tad galimybių taikyti kitas priemones liko nedaug. Europos konkurencingumui atkurti būtina imtis struktūrinių reformų, tačiau šioje srityje dažnai sunku priimti sprendimus. Siekiant išlaikyti reformų pagreitį labai svarbu, kad politikos tikslai būtų skaidrūs ir kad numatant poveikį visuomenei būtų skiriamas dėmesys socialiniam teisingumui.

¹ Daugiau informacijos apie ekonomikos ir užimtumo padėtį pateikta 2012 m. lapkričio 7 d. paskelbtose Komisijos rudens ekonominės prognozės ir prie šios apžvalgos pridedamuose dokumentuose.

² Pažangos, siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, apžvalga pateikiama čia: „Strategija „Europa 2020“: kuriant išmanesnę, ekologiškesnę ir įtrauktesnę ES ekonomiką?“ (angl. *Europe 2020 Strategy – towards a smarter, greener and more inclusive EU economy?*), Eurostatas, *Statistics in focus*, 39/2012.

Trumpalaikė perspektyva vis dar labai neaiški, tačiau esama ir pozityvesnių tendencijų. Pašalintas per ilgą laiką susidaręs makroekonominis disbalansas, kai kurios Europos šalys darosi vėl konkurencingos, nors jų ekonominės veiklos skirtumus pavyks pašalinti dar negreit³. Padaryta pažanga konsoliduojant viešuosius finansus, imtasi svarbių veiksmų įtampai finansų rinkose mažinti. Labai svarbu, kad šalyse, kurios ėmėsi didelių reformų, jau pastebimi pirmieji šių reformų veikimo požymiai – kai kurių valstybių narių viešajame ir privačiajame sektoriuose mažėja įsiskolinimų lygis, o kai kuriose šalyse, kurių prekybos deficitas anksčiau buvo labai didelis, didėja eksporto apimtis.

Siekiant sudaryti tvaraus atsigavimo sąlygas 2012 m. ES lygmeniu jau daug nuveikta, kad būtų išsiveržta iš užburto rato: finansų sistemų silpnumas, įtampa valstybės skolos vertybinių popierių rinkoje ir lėtas ekonomikos augimas:

- Sukurtas Europos stabilumo mechanizmas – patikima apsauga euro zonos šalims, kurių galimybės gauti finansavimą yra ribotos.
- 2012 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime valstybių ar vyriausybės vadovų priimtas Susitarimas dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo turėtų sustiprinti ES teisės aktų leidėjo ir administracijų pastangas visais lygmenimis aktyviau naudoti turimus augimo svertus – nuo Bendrosios rinkos aktų įgyvendinimo iki tikslingesnio ES struktūrinių fondų panaudojimo. Be to, Komisija neseniai pasiūlė strategiją energijos rinkų veikimui gerinti ir priemonių pramonės politikai stiprinti.
- Šiuo metu pradėtos taikyti naujos taisyklės ekonomikos valdymui stiprinti, ypač euro zonoje (vadinamasis šešių teisės aktų paketas), dėl tokių taisyklių susitarta (Sutartis dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos) ar turėtų būti netrukus susitarta (vadinamasis dviejų teisės aktų paketas).
- Europos Centrinis Bankas ėmėsi svarbių priemonių finansiniam stabilumui euro zonoje užtikrinti.

Svarstomi kiti, Europos ateičiai poveikio turėsiantys svarbūs sprendimai:

- Vis dėlto reikia priimti bendrą sprendimą dėl ES daugiametės 2014–2020 m. finansinės programos. Tai bus itin svarbu atkuriant ekonomikos augimą ir konkurencingumą visoje Europoje ir siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų.
- Svarstoma, kokių svarbių veiksmų reikia imtis Ekonominėi ir pinigų sąjungai stiprinti. Komisija kartu su šia apžvalga pristato tikros Ekonominės ir pinigų sąjungos planą. Be to, šiuos klausimus 2012 m. gruodžio mėn. aptars Europos Vadovų taryba.

2012 m. liepos mėn. priimtos metinės konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos⁴ valstybėms narėms turėtų tapti veiksmų pagrindu. Įgyvendinimas priklauso nuo nuolatinio valstybių narių ir Komisijos dialogo, o pažanga bus įvertinta kitą pavasarį. Kaip matyti iš Europos Parlamento ataskaitos dėl Europos semestro⁵, stebėseną ES lygmeniu yra labai svarbi koordinuojant ir papildant valstybių narių pastangas.

³ Kartu su šia apžvalga Komisija priėmė antrąją metinę įspėjimo mechanizmo ataskaitą (COM(2012)751) makroekonominiam disbalansui nustatyti.

⁴ Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos pateiktos http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm

⁵ Europos Parlamentas. „Ekonominės politikos koordinavimo Europos semestro ataskaita: 2012 m. prioritetų įgyvendinimas“ (angl. *Report on the European Semester for economic policy coordination: implementation of 2012 priorities*) [2012/2150(INI)], 2012 m. spalio mėn.

Prioritetai

Šioje metinėje augimo apžvalgoje siekiama nustatyti 2013 m. ES ekonominius ir socialinius prioritetus ir valstybėms narėms bei ES pateikti bendras jų politikos vykdymo gaires. Ja pradedamas trečiasis politikos koordinavimo Europos semestras, per kurį bendrai ES lygmeniu kiekvienų metų pirmąjį pusmetį peržiūrima nacionalinė veikla ir prioritetai. 2013 m. kovo mėn. Europos Taryba parengs gaires, o valstybės narės iki 2013 m. balandžio vidurio turi pateikti atnaujintas nacionalines programas, kurių pagrindu Komisija pateiks konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rinkinį.

Trumpalaikė užduotis – atkurti pasitikėjimą ir stabilizuoti ekonominę ir finansinę padėtį vykdant struktūrines reformas, nes taip bus pasirengta tvariam ekonomikos atsigavimui, kai sukuriama daug darbo vietų, ir sudarytos galimybės ekonomikai pačiai pasikeisti per vidutinės trukmės laikotarpį. Tokiam pokyčiui reikės laiko, tad veikti reikia pradėti dabar.

Remdamasi teigiamais požymiais, kad reformos jau pradeda veikti, Komisija mano, kad praėjusių metų apžvalgoje nustatyti prioritetai iš esmės nebus keičiami, o pastangos nacionaliniu ir ES lygmeniu 2013 m. vėl turėtų būti skirtos šiems penkiems prioritetams:

- tęsti diferencijuotą ir ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą;
- grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų;
- skatinti augimą ir konkurencingumą dabar ir ateityje;
- mažinti nedarbą ir šalinti socialinius krizės padarinius;
- modernizuoti viešąjį administravimą.

1. TĘSTI DIFERENCIJUOTĄ IR EKONOMIKOS AUGIMUI PALANKŲ FISKALINĮ KONSOLIDAVIMĄ

Dėl krizės valstybės skolos santykis euro zonoje vien per kelis metus padidėjo vidutiniškai nuo 60 iki 90 proc. BVP. Būtina skubiai tikrinti viešuosius finansus, kad būtų išlaikytos socialinės apsaugos sistemos ir viešosios paslaugos, sumažintos refinansavimo išlaidos valstybei ir kitoms valdžios institucijoms ir išvengta neigiamų padarinių visai ekonomikai, įskaitant galimą užkrečiamąjį poveikį kitoms šalims. Be to, demografiniai pokyčiai ir toliau skatins numatyti su visuomenės senėjimu susijusias išlaidas. Ypatingą dėmesį reikia skirti fiskalinei politikai euro zonoje, nes čia nesubalansuotos nacionalinės fiskalinės politikos poveikis kitoms valstybėms narėms yra daug didesnis nei kitur.

Iš bendros šiuo metu vykdomo fiskalinio konsolidavimo tendencijos matyti, kad daroma pažanga: tikimasi, kad valdžios sektoriaus deficitas euro zonoje sumažės nuo vidutiniškai 6 proc. BVP 2010 m. iki šiek tiek daugiau nei 3 proc. 2012 m. Manoma, kad valstybės skola euro zonoje bus pati didžiausia kitais metais (apie 94,5 proc.), visoje ES – 2014 m., o paskui turėtų pradėti mažėti kaip BVP procentinė dalis.

Per trumpą laikotarpį fiskalinis konsolidavimas gali neigiamai paveikti ekonomikos augimą. Šis poveikis veikiausiai bus didesnis per finansų krizes, kai kiti ekonominės veiklos vykdytojai irgi veikia sudėtingomis finansavimo sąlygomis. Tačiau tai nėra vienintelis ekonomikos augimui poveikio turintis veiksnys: fiskalinės politikos didinamasis poveikis bus nevienodas ir priklausys nuo pasirinkimų, susijusių su koregavimo sudėtimi. Pavyzdžiui, iš patirties matyti, kad šalyse, kurių viešosios išlaidos sudaro pakankamai didelę BVP dalį, ir

kuriose nustatytos pakankamai aukštos mokesčių normos, ilgalaike prasme ekonomikos augimui palankesnis fiskalinis konsolidavimas, vykdomas mažinant išlaidas, o ne tolesnis mokestinių pajamų didinimas. 2009–2012 m. fiskalinis konsolidavimas vykdytas iš esmės panašiai naudojant tiek išlaidų, tiek pajamų priemones: manoma, kad išlaidos sumažėjo 2 BVP procentiniais punktais, o pajamos padidėjo 1,3 procentinio punkto.

Be to, alternatyvi galimybė fiskalinį koregavimą atlikti vėliau būtų pasirodžiusi daug brangesnė. Kai kurios valstybės narės negali finansuoti savo poreikių per rinkas arba deda visas pastangas išlaikyti dėl abejonių jų viešųjų finansų tvarumu didėjančius obligacijų pirkimo ir pardavimo skirtumus. Šios šalys, norėdamos atkurti investuotojų pasitikėjimą, sumažinti skolos grąžinimo išlaidas ir sukurti erdvę taikyti įvairias fiskalines priemones, turi joms tinkamu tempu ryžtingai siekti, kad jų viešieji finansai būtų tvarūs. Gera parengus fiskalinį koregavimą galima ženkliai sumažinti neigiamą poveikį ekonomikos augimui. Fiskalinio tvarumo atkūrimas šiose šalyse bus naudingas tiek viešiesiems, tiek privatiesiems subjektams, be to, prisidės prie bendro ES finansinio stabilumo.

Valstybių narių fiskalinė ir ekonominė padėtis nevienoda, todėl Komisija skatina fiskalinį konsolidavimą vykdyti diferencijuotai, atsižvelgiant į kiekvienos šalies padėtį. Remiantis Stabilumo ir augimo paktu, šiomis strategijomis turėtų būti siekiama struktūrinės, o ne vien nominaliosios vertės pažangos, jose turi būti numatyta koregavimo sudėtis, leidžianti stiprinti ir ekonomikos augimą, ir socialinį teisingumą. Toks diferencijuotas požiūris taip pat padeda koreguoti einamosios sąskaitos disbalansą.

Stabilumo ir augimo pakte nustatyta tinkama lankstaus ir veiksmingo fiskalinio koregavimo sistema. Fiskaliniai tikslai išreikšti nominaliosiomis vertėmis, jos dažniausiai minimos ir žiniasklaidoje. Tačiau Pakte pabrėžiama esminė biudžeto būklė, todėl Tarybos rekomenduojami konsolidavimo veiksmai išreiškiami struktūriniu verte⁶. Tad valstybei narei, kuri laikosi šių sąlygų, gali būti suteiktas ilgesnis laikotarpis perviršiniam deficitui sumažinti, jei dėl blogesnės nei tikėtasi ekonominės padėties ta valstybė negalėjo pasiekti nustatyto tikslo. Pavyzdžiui, Ispanijai ir Portugalijai nustatytas terminas valdžios sektoriaus deficitui sumažinti, kad jis neviršytų 3 proc. BVP, 2012 m. buvo pratęstas vieneriems metams, kad šios šalys minėto tikslo galėtų pasiekti iki 2014 m. Ištaisiusios su perviršiniu deficitu susijusią padėtį valstybės narės turėtų pasiekti vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, o tai užtikrintų tvarų viešųjų finansų lygį.

Valstybės narės, kurios nebegali pasinaudoti rinkomis skolai refinansuoti, turi nedelsdamos imtis fiskalinio koregavimo investuotojų pasitikėjimui atgauti. Sutelktomis pastangomis, kurių imamasi pagal ekonominio koregavimo programas, bus lengviau koreguoti ir makroekonominį disbalansą. Šios nuostatos grindžiamos Airijoje, Portugalijoje ir Rumunijoje atliekamais teigiamais koregavimais. Tačiau Graikijoje procesas ilgesnis ir reikalaujantis daugiau sąnaudų dėl įvairių veiksnių, įskaitant nuolat kylančius neaiškumus dėl programos įgyvendinimo.

Valstybėse narėse, kurios turi daugiau fiskalinių priemonių taikymo galimybių, automatiniai stabilizatoriai gali būti visapusiškai panaudojami, kaip nustatyta Pakte. Konsolidavimo tempas gali būti palankus augimui, tačiau atsižvelgdamos į aukštą skolos lygį, senėjančios visuomenės perspektyvą ir nedidelį ekonomikos augimo potencialą kai kuriose šalyse, taip pat

⁶ Fiskalinis balansas išreiškiamas struktūriškai, kai jis koreguojamas atsižvelgiant į ekonominio ciklo poveikį ir vienkartinės bei laikinas priemones.

į neigiamas rinkos nuotaikų pasikeitimų pasekmes, valstybės narės turėtų nepamiršti dėl konsolidavimo atidėliojimo galinčios atsirasti fiskalinės rizikos.

Komisija atidžiai stebės realios ekonomikos pokyčius. Iš rengiamų Komisijos žiemos prognozių, kurios turėtų pasirodyti kitų metų pradžioje, bus konkrečiau matyti, ar valstybės narės laikosi sutartos tvarkos jų struktūriniam deficitui mažinti ir ar pasiteisins perviršiniam deficitui sumažinti skirtas galutinis terminas, visapusiškai atsižvelgiant į Stabilumo ir augimo pakto formą ir turinį.

Patikimų viešųjų finansų atkūrimas yra ilgas procesas. Griežtos ES valdymo taisyklės ir nacionalinės fiskalinės sistemos, kaip numatyta ES teisės aktuose, ilgainiui padės įtvirtinti šias pastangas. Minėtos taisyklės – tai skaitinių fiskalinių taisyklių nustatymas, kreipimasis į nepriklausomas fiskalines institucijas ir vidutinio laikotarpio planavimas, daugiašališkai stebint pažangą.

Kalbant apie valdžios sektoriaus biudžeto išlaidas, svarbu atsižvelgti į bendrą produktyvumą ir lėšų naudojimo veiksmingumą. Nors padėtis šalyse skiriasi, Komisija rekomendavo, kad norint išsaugoti ekonomikos augimo potencialą ateityje ir svarbiausius vadinamuosius socialinės apsaugos tinklus, reikia rinktis, kur numatyti mažinimus. Komisija mano, kad:

- Reikėtų pirmiausia investuoti švietimo, mokslinių tyrimų, inovacijų ir energijos srityse, o jei įmanoma – investicijas didinti, užtikrinant tokių išlaidų veiksmingumą. Be to, reikėtų ypač stengtis išlaikyti ar plėsti užimtumo tarnybų ir aktyvios darbo rinkos politikos, pvz., bedarbių mokymas ir „Jaunimo garantijų“ iniciatyva, aprėptį ir veiksmingumą.
- Reikėtų modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, kad jos būtų veiksmingos, tinkamos ir tvarios. Reikėtų paspartinti pensijų sistemų reformą, kad pensinis amžius būtų suderintas su vidutine tikėtina gyvenimo trukme, apribotos galimybės naudotis ankstyvo išėjimo į pensiją sistemomis ir prailgintas darbingas amžius. Be to, atsižvelgiant į problemas, susijusias su demografinė padėtimi, ir spaudimą dėl išlaidų, susijusių su senėjančia visuomene, sveikatos priežiūros sistemų reformomis reikėtų užtikrinti ekonominį veiksmingumą ir tvarumą ir įvertinti tų sistemų veikimą siekiant dvigubo tikslo: veiksmingiau naudoti valstybės lėšas ir užtikrinti aukštos kokybės sveikatos priežiūrą.

Kalbant apie valdžios sektoriaus biudžeto pajamas, iš naujausių tendencijų matyti, kad daug valstybių narių padidino gyventojų pajamų mokesčius ir (arba) PVM tarifus⁷. Tačiau dar lieka galimybių bendrą mokesčių našta nukreipti į apmokestinimo bazes, kurios ne tokios žalingos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui, ir užtikrinti, kad mokesčių sistemos būtų veiksmingesnės, konkurencingesnės ir teisingesnės. Tam įgyvendinti reikia vadinamojo paketo principo, kuriuo užtikrinamas nešališkas perskirstymas ir kuris pritaikomas prie kiekvienos valstybės narės aplinkybių. Todėl Komisija rekomenduoja:

- Palaipsniui mažinti darbo apmokestinimą šalyse, kuriose darbo pajamų apmokestinimas yra palyginti didelis ir trukdo kurti naujas darbo vietas. Siekiant užtikrinti, kad reformos neturėtų poveikio pajamoms, galėtų būti padidinti tokie mokesčiai, kaip vartojimo mokestis, pasikartojantis turto mokestis ir aplinkosaugos mokestis.

⁷

Europos Komisija, „2012 m. mokesčių reformos ES valstybėse narėse“ (angl. *Tax reforms in EU Member States 2012*), *European Economy*, 6/2012.

- Papildomas pajamas geriau užsitikrinti ne didinant mokesčių tarifus ar kuriant naujus mokesčius, o plečiant apmokestinimo bazes. Reikėtų mažinti atleidimo nuo mokesčių, sumažintų PVM tarifų ar atleidimo nuo akcizo mokesčių atvejų arba tokių lengvatų visiškai atsisakyti. Reikėtų palaipsniui atsisakyti aplinkai žalingų subsidijų⁸. Mokestinių prievolių vykdymą derėtų gerinti imantis sisteminių veiksmų šešėlinei ekonomikai mažinti, kovojant su mokesčių slėpimu⁹ ir užtikrinant veiksmingesnį mokesčių administravimą.
- Turėtų būti sumažinta pelno mokesčio paklaida, susijusi su skolų finansavimu.
- Norint išvengti naujų finansinių grėsmių būsto sektoriuje reikėtų imtis nekilnojamojo turto ir būsto mokesčių reformos. Ypač reikėtų peržiūrėti mokesčių sistemų aspektus, susijusius su namų ūkių įsiskolinimui palankaus mokestinio iškraipymo didėjimu, ypač per hipotekos paskolų mokesčio lengvatas.

Dėl daugelio šių priemonių taikymo parengtos išsamios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos, be to, ES lygmeniu vykdomas tarpusavio vertinimas pažangai ir geriausiai patirčiai įvertinti. Dabar pagrindinė užduotis – įgyvendinimas.

2. GRĮŽTI PRIE SKOLINIMO EKONOMIKAI SĄLYGŲ

Krizė turėjo ilgalaikio poveikio daugelio viešojo ir privačiojo sektoriaus subjektų finansinei padėčiai, dėl to sumažėjo investuotojų bei skolintojų pasitikėjimas ir finansų sektoriaus veiksmingumas. Dėl įtampos valstybės skolos vertybinių popierių rinkose ir bankų sektoriuje daugeliui skolininkų kilo didelių finansavimo problemų. Be to, dėl tokių pokyčių finansų sistema susiskaldė po atskiras šalis, o finansinė veikla daugiausia buvo vykdoma šalių vidaus rinkose. Tad šiuo metu didžiausia atsigavimo kliūtis investuoti norinčioms įmonėms ir namų ūkiams visoje Europoje yra sumažėjusios arba labai pabrangusios finansavimo galimybės. Sykiu dėl didelių įsiskolinimų daug ekonominės veiklos vykdytojų turi mažinti finansinę riziką ir didinti taupymą. Įsiskolinimo mažinimas tokiomis priemonėmis per trumpą laikotarpį taip pat gali būti kliūtis ekonomikos atsigavimui. Šios problemos ypač aktualios pažeidžiamose euro zonos valstybėse narėse.

ES lygmeniu jau imamasi veiksmų finansų sektoriaus rizikai mažinti ir ankstesniems reguliavimo ir priežiūros sistemų trūkumams taisyti:

- Imtasi koordinuotų pastangų bankų sektoriaus rizikai įvertinti ir bankams rekapitalizuoti. Norint atkurti pasitikėjimą rinkose labai svarbu pripažinti nuostolius ir mažinti bankų balansinius įsiskolinimus – šių veiksmų būtina imtis nedelsiant.
- Nuo 2011 m. sausio mėn. pradėjo veikti naujos ES priežiūros institucijos, jos rengia bendras taisykles, skirtas finansinėms institucijoms taikomai teisinei sistemai stiprinti. Norint parengti nuoseklesnę finansų krizių prevencijos ir valdymo sistemą reikia nedelsiant susitarti dėl Komisijos pasiūlymų, susijusių su bankų kapitalu ir likvidumu, indėlių garantijų sistemomis ir bankų pertvarkymu.
- Atidesnė privačiojo sektoriaus skolos ir susijusios finansinės rizikos (pvz., nekilnojamojo turto burbulas) stebėseną dabar vykdoma per Europos sisteminės

⁸ 2013 m. valstybėms narėms taip pat teks naujų pajamų iš apyvartinių taršos leidimų aukcionų per trečiąjį ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos etapą.

⁹ Komisija netrukus pateiks veiksmų planą kovai su mokestiniu sukčiavimu ir mokesčių slėpimu stiprinti, taip pat gaires geram valdymui mokesčių srityje užtikrinti.

rizikos valdybą ir remiantis naująja ES tvarka makroekonominiams disbalansams šalinti.

- Kaip vieną iš priemonių Ekonominėi ir pinigų sąjungai stiprinti Komisija pasiūlė steigti bankų sąjungą su bendru priežiūros mechanizmu, už kurią atsakingas Europos Centrinis Bankas, kad toliau būtų vykdoma priežiūros ES lygmeniu integracija. Parengus tokį mechanizmą taip pat bus sudarytos sąlygos Europos stabilumo mechanizmui tiesiogiai rekapitalizuoti tuos bankus, kuriems nepavyksta didinti kapitalo rinkose.

Nacionaliniu lygmeniu valstybės narės gali daugiau skatinti naudotis alternatyviaisiais finansavimo šaltiniais, didinti likvidumą ir mažinti bendrovių įprastą priklausomybę nuo bankų finansavimo, pavyzdžiui:

- Skatindamos naudotis naujais kapitalo šaltiniais, įskaitant įmonių tarpusavio skolinimą, sudarydamos daugiau galimybių įmonių obligacijoms leisti ir supaprastindamos prieigą prie rizikos kapitalo.
- Trumpindamos valdžios institucijų mokėjimų vėlavimą, nes per krizę situacija, susijusi su tokių mokėjimų vidutine trukme, dar pablogėjo, tad ir taip sudėtingoje verslo aplinkoje užkraunama didelė našta MVĮ. Pagal ES pavėluotų mokėjimų direktyvą, kuri į nacionalinius teisės aktus turi būti perkelta iki 2013 m. kovo mėn., mokėjimų vėlavimo trukmė bus sumažinta iki 30 dienų, be to, bus padidintos kompensacijos už pavėluotus mokėjimus.
- Plėtodamos valstybinių bankų ir garantijų institucijų vaidmenį finansuojant MVĮ. Taip gali būti padengta tam tikra privačių investuotojų rizika ir kompensuotas nuosavo kapitalo trūkumas arba mažas finansuotinos bendrovės dydis, sykiu taikant ir naujas pakeitimo vertybiniais popieriais formas.
- Remdamos inovacines sistemas, kaip antai viešąsias sistemas, pagal kurias bankams leidžiama skolintis mažesne norma, jei jie padidina ilgalaikį skolinimą įmonėms arba MVĮ suteikia pigesnes ir lengviau gaunamas paskolas.
- Užtikrindamos suderintą požiūrį į įkeisto turto nuosavybės teisių atėmimą ir apsaugodamos pažeidžiamus namų ūkius, išvengiant per didelės naštos bankų balansams. Tam priskiriamos priemonės asmeninei nemokumo tvarkai nustatyti, kai leidžiama daryti hipotekos paskolų sąlygų pakeitimus nuosavybės teisių atėmimui išvengti.

Be to, norint paskatinti tikslines investicijas, svarbu visapusiškai pasinaudoti galiojančiomis ar naujomis ES finansinėmis priemonėmis, ypač pagrindinių infrastruktūros objektų atveju:

- Europos investicijų bankui (EIB) skirti papildomi 10 mlrd. eurų – taip EIB sudarytos galimybės suteikti 60 mlrd. eurų papildomo finansavimo per kitus 3–4 metus ir atverta prieiga prie tris kartus didesnės sumos iš kitų finansavimo teikėjų.
- Projektų obligacijų panaudojimas yra svarbi pasidalijimo rizika priemonė, leidžianti pasinaudoti privačiojo sektoriaus, pvz., draudimo bendrovių ir pensijų fondų finansavimu, taip papildant įprastinį bankų skolinimą. EIB jau toli pažengę rengdamas kelis tokius projektus.
- Komisija pagal Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo toliau dirba su valstybėmis narėmis ir perprogramuoja bei spartina ES struktūrinių fondų naudojimą augimui (ypač MVĮ) skatinti. [Be to, valstybės narės raginamos nacionalinėse reformų programose nurodyti, kaip per kitą programų etapą](#)

(2014–2020 m.) jos ketina naudoti struktūrinių fondų lėšas su ekonomikos augimu susijusiems prioritetams nustatyti. Reikėtų visapusiškai pasinaudoti Konkurencingumo ir inovacijų programos priemonėmis, pagal kurias jau sutelkta 2,1 mlrd. eurų rizikos kapitalo fonduose ir MVĮ skirta beveik 11,6 mlrd. eurų garantijų forma.

3. SKATINTI AUGIMĄ IR KONKURENCINGUMĄ DABAR IR ATEITYJE

Dėl krizės greitėja pasikeitimai ekonomikoje – kai kuriems tradiciniams sektoriams padaryta itin didelė žala, o naujesniems sektoriams sunku suklestėti. Greita restruktūrizacija sudėtinga, tačiau ji suteikia galimybę panaudoti potencialius naujus augimo ir darbo vietų kūrimo išteklius¹⁰. Tokie pokyčiai papildo, o kartais net išsprendžia ilgalaikio konkurencingumo užduotis, išskylančias mūsų ekonomikai. Kartu su šia apžvalga priimtoje Įspėjimo mechanizmo ataskaitoje nurodoma, kad kainų ir su kainomis nesusijusio konkurencingumo pokyčiai padeda atitaisyti išorės disbalansą, nors stebimas šio toks atsilikimas. Valstybės narės, patiriančios didelį rinkos spaudimą, jau ėmėsi svarbių reformų, tačiau dar reikia daug nuveikti norint pagerinti įvairių valstybių narių vidaus ir išorės konkurencingumą.

Kaip nurodyta konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, universalios programos nėra, tačiau yra bendri tikslai, įvairios svarstytinės reformos ir daug gerosios patirties pavyzdžių, įskaitant Europos pasaulinių vadovų pavyzdžius, kuriais būtų galima remtis. Vienų reformų poveikio gali tekti palaukti, kitos daug greičiau duos rezultatų.

Nacionaliniu lygmeniu turi būti nustatytos tam tikros pagrindinės sąlygos, o prioritetai turėtų būti tokie:

- Naujovių ir naujų technologijų kūrimo skatinimas ir viešojo bei privačiojo sektoriaus investicijų į MTTP didinimas. Čia labai svarbi tikslinė valdžios institucijų parama ir didesnė konkurencija dėl mokslinių tyrimų dotacijų.
- Švietimo ir mokymo sistemų ir apskritai įgūdžių lygio kėlimas, glaudžiau susiejant darbo ir mokslo pasaulius.
- Verslo aplinkos gerinimas supaprastinant verslui pradėti būtinus formalumus, leidimų, licencijų ir mokestinių prievolių vykdymo tvarką, taip pat mažinant bendrą administracinę naštą įmonėms. Reikėtų šalinti konkrečias kliūtis veiklai tokiuose sektoriuose, kuriuose galima sukurti daug darbo vietų, kaip antai statybų, verslo paslaugų, logistikos, turizmo ir didmeninės prekybos sektoriai.
- Ekologiškos ekonomikos potencialo panaudojimas nustatant prognozuojamą reguliavimo sistemą ir skatinant naujų rinkų ir technologijų atsiradimą. Ypač daug pasiekti taupymo srityje, sukurti darbo vietų ir duoti naudos aplinkai galima taikant didelių užmojų energijos vartojimo efektyvumą skatinančias renovacijos programas, įskaitant (bet neapsiribojant) ES energijos vartojimo efektyvumo direktyvą. Patobulintas atliekų tvarkymas, vandentvarka ir antrinis perdirbimas – tai sritys, kuriose taip pat yra daug potencialo naujoms darbo vietoms kurti, kartu užtikrinant ribotų išteklių ir medžiagų pasiūlą.

¹⁰ Prie šios apžvalgos pateikiamame pirmajame bendrosios rinkos integracijos ataskaitos leidime (COM(2012)752) aprašomi nepanaudotų augimo šaltinių atvejai. Daugiau informacijos galima rasti netrukus pasirodysiančiame Komisijos tyrime „Nedarnos Europoje kaina – nepanaudotas bendrosios rinkos potencialas“ (angl. *The cost of non-Europe: the untapped potential of the Single Market*).

Europos bendroji rinka suteikia daug galimybių įmonėms kurti geresnes paslaugas ir produktus, o vartotojams tuo pasinaudoti. Paslaugų sektoriuje būtų labai naudinga, jei valstybės narės geriau įgyvendintų paslaugų direktyvą:

- laikydamosi įsipareigojimų šalinti apribojimus, pagrįstus paslaugų teikėjo pilietybe ar gyvenamąja vieta;
- peržiūrėdamos laisvųjų profesijų atstovų teikiamų paslaugų reguliavimo būtinybę ir proporcingumą, ypač fiksuotus tarifus, ir bendrovių struktūros bei kapitalo nuosavybės apribojimus;
- peržiūrėdamos sąlygos dėl laisvės teikti paslaugas taikymą, kad nebūtų taikomas nepagrįstas dvigubas reguliavimas tokiuose sektoriuose, kaip statybų, verslo paslaugų ir turizmo sektoriai, ir užtikrindamos skaidrią sveikatos priežiūros paslaugų kainodaros politiką;
- stiprindamos konkurenciją mažmeninės prekybos sektoriuje ir mažindamos veiklos apribojimus, ypač panaikindamos ekonominių poreikių analizę.

Tinklų pramonės šakų veikla Europoje taip pat daro didžiulį poveikį visai ekonomikai, šią veiklą būtų galima gerokai pagerinti:

- Kuriant tinkamas iniciatyvas greitai įdiegti sparčiojo interneto infrastruktūrą visos šalies mastu ir plėtojant judriojo ryšio duomenų srautą. Vyriausybės turi atlaisvinti dažnių juostas belaidžiam plačiajuosčiam ryšiui.
- Užtikrinant visišką trečiojo energetikos teisės aktų rinkinio perkėlimą ir įgyvendinimą, ypač tinklų atskyrimą, nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomybės ir būtinų teisių užtikrinimą, taip pat laipsninį reguliuojamų energijos kainų atsisakymą, apsaugant pažeidžiamus vartotojus.
- Spartinant Bendro Europos dangaus įgyvendinimą oro eismo valdymo susiskaidymui mažinti ir oro erdvės organizavimui gerinti.
- Atveriant keleivių vežimo vidaus geležinkeliais paslaugas konkurencijai, visų pirma sudarant visiems vienodas sąlygas naudotis infrastruktūra.
- Geriau integruojant uostus į logistikos grandinę ir šalinant kliūtis naudotis uosto paslaugomis.
- Šalinant likusius kabotažo apribojimus pasiūlos ir paklausos tarptautinio vežimo srityje atitinkamai gerinti.
- Pagal e. prekybos direktyvą įmonėms ir vartotojams taikant suderintas skaidrumo taisykles ir informacijos reikalavimus.

Produktų rinkų veikimą būtų galima gerokai pagerinti, jei nacionalinės standartizacijos institucijos siektų ES lygmeniu nustatytų tikslų, ypač pereidamos nuo nacionalinių prie Europinio lygmens standartų. Reikėtų visapusiškai pasinaudoti pranešimu apie technines taisykles, taikomas IRT produktams ir paslaugoms, kad būtų palengvintas jų judėjimas bendrojoje rinkoje.

4. MAŽINTI NEDARBĄ IR ŠALINTI SOCIALINIUS KRIZĖS PADARINIUS

Per pastaruosius dvylika mėnesių bedarbių skaičius padidėjo 2 milijonais ir viršijo 25 milijonus. Nedarbo lygis ES yra 10,6 proc., o euro zonoje – 11,6 proc. Daugėja ilgalaikių bedarbių skaičius – beveik kas antras bedarbis neturi darbo jau ilgiau nei metus. Padėtis Europoje nevienoda, nacionalinis nedarbo lygis vienose šalyse yra mažesnis nei

5 proc., o kitose – didesnis nei 25 proc. Ypač nukentėjo jaunimas – nedarbo lygis jaunų žmonių tarpe kai kuriose šalyse yra didesnis nei 50 proc.¹¹, tačiau paveiktos ir kitos amžiaus grupės.

Atsižvelgiant į nedarbo laikotarpių trukmę, spartų ekonomikos restruktūrizavimą ir sunkumus rasti darbą, yra pavojus, kad nedarbas vis dažniau darysis struktūrinis ir vis daugiau žmonių pasitrauks iš darbo rinkos¹². Be to, yra akivaizdžių požymių, kad daugelyje valstybių narių¹³ didėja skurdo ir socialinės atskirties grėsmė. Papildomas spaudimas socialinės apsaugos sistemoms taip pat turi poveikio jų atliekamoms gerovės užtikrinimo funkcijoms.

Prastos augimo perspektyvos ir darbo rinkos atsigavimo atsilikimas nuo ekonomikos atsigavimo reiškia, kad su užimtumu susijusi padėtis greitai arba automatiškai nepagerės. Dėl to visai ES ir labiausiai paveiktoms šalims kyla didelis pavojus, tad valdžios institucijos ir socialiniai partneriai turi imtis ryžtingesnių veiksmų.

Sykiu su dabartinės krizės poveikiu didelių problemų kelia ir struktūrinė visuomenės senėjimo tendencija ir netrukus sumažėsianti darbingo amžiaus visuomenės dalis kai kuriose Europos šalyse. Vyresnių darbuotojų skatinimas pasinaudoti ankstyvo išėjimo į pensiją galimybe tikintis, kad vietoje jų bus įdarbinti jauni žmonės, pasirodė iš esmės neveiksminga ir brangi politikos priemonė, tad jos kartoti nereikėtų.

Nepaisant aukšto nedarbo lygio, taip pat yra įrodymų, kad kai kuriuose regionuose ar sektoriuose, kuriuose trūksta darbuotojų esamiems poreikiams tenkinti, stinga tam tikrų įgūdžių turinčių darbuotojų, o įgūdžių pasiūla neatitinka paklausos. Ir toliau yra labai svarbu didinti darbuotojų aktyvumą darbo rinkoje, gerinti jų įgūdžius ir palengvinti judumą.

Visoje Europoje įgyvendinamos kelios didelių užmojų reformos. Šalyse, kurios patiria finansinį spaudimą, imtasi priemonių lanksčių darbo sąlygų taikymui įmonėse palengvinti, išieitinėms išmokoms įprastinės darbo sutarties atveju mažinti ir individualaus ar kolektyvinio atleidimo iš darbo tvarkai supaprastinti. Taip pat imtasi veiksmų lanksčiau nustatyti atlyginimus, pvz., supaprastinti sąlygas įmonėms atsisakyti aukštesnio lygio kolektyvinių sutarčių ir peržiūrėti sutartis dėl atlyginimo pagal sektorius.

Pasirengimas ekonomikos atsigavimui, kai sukurama daug darbo vietų

Labai svarbu toliau siekti darbo rinkos atsigavimo, investuoti į žmogiškąjį kapitalą, padėti bendrovėms įdarbinti žmones ir prisitaikyti prie susidariusių aplinkybių, taip pat sudaryti sąlygas, kad kuo daugiau žmonių išliktų aktyviais ir pasinaudotų teikiamomis galimybėmis. Socialiniai partneriai kartu su valdžios institucijomis turi imtis svarbaus vaidmens. Todėl Komisija rekomenduoja:

- Imantis platesnio masto veiksmų mažinti dirbantiesiems tenkančią mokesčių naštą, ją ypač sumažinti mažai apmokamiems dirbantiesiems. Skatinant naujų darbo vietų kūrimą svarstyti laikiną socialinio draudimo įmokų mažinimą ar darbo

¹¹ Pereitais metais Komisija subūrė darbo grupes padėti šalims, kuriose didžiausias jaunimo nedarbo lygis, perprogramuoti ES fondus taip, kad būtų remiamas jaunų žmonių mokymas ir galimybės gauti darbą. Pirmieji rezultatai pateikiami http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/pdf/council_dinner/youth_action_team_en.pdf

¹² Prie šios apžvalgos pridedamame Bendrosios užimtumo ataskaitos projekte pateikiama išsamesnės informacijos.

¹³ Nuo 2008 m. 13 iš 23 valstybių narių, apie kurias 2011 m. turėta duomenų, padidėjo žmonių, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, skaičius.

subsidijų sistemas naujiems darbuotojams, ypač žemos kvalifikacijos ar ilgą laiką be darbo buvusiems darbuotojams, jei tai tikslingai taikoma.

- Modernizuoti darbo rinkas supaprastinant užimtumo teisės aktus ir plėtojant lanksčias darbo sąlygas, įskaitant sutrumpinto darbo laiko taikymą ir darbo aplinkos, užtikrinančios ilgesnį darbingą amžių, kūrimą. Mažinant užimtumo apsaugos pagal įvairias darbo sutartis skirtumus, kai kuriose šalyse turėtų susilpnėti darbo rinkos segmentacija ir sumažėti nedeklaruojamo darbo atvejų. Reikėtų stebėti bedarbio pašalpų poveikį, kad būtų užtikrinti griežti tinkamumo kriterijai ir veiksmingi darbo paieškos reikalavimai.
- Stebėti atlyginimų nustatymo sistemų, ypač indeksavimo mechanizmų, poveikį ir prireikus jas keisti atsižvelgiant į nacionalinę konsultavimo praktiką, kad būtų geriau atspindėti našumo pokyčiai ir remiamas naujų darbo vietų kūrimas. Svarbu, kad minimalaus atlyginimo dydžiu būtų užtikrinta pusiausvyra tarp darbo vietų kūrimo ir adekvačių pajamų.
- Pasinaudoti besiplečiančių sektorių, kaip antai ekologiškos ekonomikos, sveikatos priežiūros ir IRT, darbo vietų teikiamu potencialu taikant į ateitį orientuotą ir patikimą teisinę sistemą, plėtojant tinkamus įgūdžius ir teikiant tikslinę valstybės paramą¹⁴.

Įsidarbinimo galimybių norintiems, ypač jaunimui, sudarymas

Be to, valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų nedarbo lygiui mažinti, įsidarbinimo galimybėms didinti ir patekimui į darbo rinką arba sugrįžimui į ją remti, ypač kalbant apie ilgą laiką darbo neturinčius asmenis ar jaunimą. Tai galėtų būti daroma tokiomis priemonėmis:

- Palaikyti valstybines užimtumo tarnybas ir skatinti darbo rinkos aktyvinimo priemones, įskaitant įgūdžių gerinimą, individualią paramą ieškantiems darbo, paramą verslui ir savarankiškam darbui, taip pat judumo paramos sistemas. Nepaisant kai kurių šiai veiklai skirtų papildomų išteklių ar pastangų gerinti veiksmingumą, teikiama parama kai kuriose šalyse beveik neatitinka padidėjusio registruotų darbo ieškančių asmenų skaičiaus.
- Mažinti mokyklos nebaigimo atvejų ir palengvinti perėjimą iš mokyklos į darbo pasaulį kuriant kokybiškus mokomosios praktikos, gamybinės praktikos ir dualiojo mokymosi modelius, t. y. mokymąsi švietimo įstaigoje papildant darbo vietoje įgyjama patirtimi. Norint skatinti naujo verslo kūrimą ir didinti jaunimo įsidarbinimo galimybes reikia plėtoti verslumo įgūdžius¹⁵.
- Plėtoti ir įgyvendinti „Jaunimo garantijų“ iniciatyvą, pagal kurią kiekvienas 25 metų nesulaukęs jaunuolis per keturis mėnesius po to, kai baigia formalųjį mokymąsi ar tampa bedarbiu, gauna darbą, tęstinio švietimo galimybę, atlieka gamybinę praktiką arba mokomąją praktiką. Tokioms sistemoms galima gauti bendrą Europos socialinio fondo finansavimą¹⁶.
- Antrajam šeimoje uždirbančiam asmeniui sudaryti palankesnes sąlygas dalyvauti darbo rinkoje ir gauti darbą parengiant tinkamas mokesčių lengvatų iniciatyvas ir teikiant kokybiškas ir įperkamas vaikų priežiūros paslaugas.

¹⁴ Būdas, kaip pasinaudoti tokiu potencialu, Komisija aptarė 2012 m. balandžio 18 d. komunikate „Ekonomikos atsigavimas kuriant darbo vietas“ (COM(2012)173).

¹⁵ 2012 m. lapkričio 20 d. Komisija priėmė komunikatą „Švietimo persvarstymas“ (COM (2012) 669).

¹⁶ Komisija netrukus pristatys su jaunimo užimtumu susijusį paketą.

- Suteikti daugiau galimybių visą darbiningą amžių (taip pat ir vyresnio amžiaus darbuotojams) naudotis mokymosi visą gyvenimą sistemomis stiprinant su konkrečių gebėjimų ugdymu, taikymu ir atnaujinimu susijusių viešųjų ir privačiųjų institucijų partnerystę.
- Stiprinti švietimo bei mokymosi visą gyvenimą sistemų ir darbo rinkos poreikių sąsają. Trumpos (dvejų metų) aukštojo mokslo programos daug dėmesio skiriant sritims, kuriose nustatytas gebėjimų deficitas, ir tikslinės judumo sistemos dabartinėmis aplinkybėmis gali būti ypač veiksmingos.
- Skatinti tarpvalstybinį darbo jėgos judumą šalinant teises kliūtis ir supaprastinant profesinės kvalifikacijos ir patirties pripažinimą. Reikėtų stiprinti užimtumo tarnybų bendradarbiavimą, o EURES platforma galėtų tapti labiau integruotos Europos darbo rinkos pagrindu.

Socialinės įtraukties skatinimas ir skurdo mažinimas

Be minėtų priemonių taip pat reikia stengtis užtikrinti, kad socialinės apsaugos sistemos padėtų veiksmingai šalinti krizės padarinius, skatinti socialinę įtrauktį ir mažinti skurdą:

- Reikėtų kurti aktyvios įtraukties strategijas, kurios aprėptų veiksmingą ir tinkamą paramą pajamoms, priemones skurdui mažinti, įskaitant vaikų skurdą, taip pat sąlygas įperkamos ir aukštos kokybės paslaugoms, kaip antai: socialinės ir sveikatos priežiūros, vaikų priežiūros, būsto ir energijos tiekimo paslaugos, gauti.
- Reikėtų stiprinti socialinės paramos ir aktyvinimo priemonių sąsają teikiant geriau asmens poreikiams pritaikytas paslaugas (vieno langelio principas) ir imantis veiksmų pažeidžiamų grupių naudojimuisi priemonėmis gerinti. Darbo rinkai atsigavus bus svarbu palaipsniui atsakyti su krize susijusių priemonių užtikrinant, kad išliktų svarbiausi vadinamieji apsaugos tinklai.

5. MODERNIZUOTI VIEŠĄJĮ ADMINISTRAVIMĄ

Sumažėjusios viešųjų finansų apimtys tapo nauju postūmiu modernizuoti viešąjį administravimą. ES viešosios išlaidos sudaro beveik 50 proc. BVP, o viešajame sektoriuje dirba apie 17 proc. visų dirbančiųjų.

Ilgainiui daugelis valstybių narių ėmėsi priemonių viešųjų paslaugų efektyvumui ir viešojo administravimo bei teisminių institucijų skaidrumui ir kokybei gerinti. Tokios reformos buvo itin didelės finansinių sunkumų patiriančiose šalyse. Pavyzdžiai – vietos ir centrinės valdžios institucijų reorganizavimas, viešojo sektoriaus mokėjimo sistemų ir valstybinių įmonių valdymo racionalizavimas, viešųjų pirkimų tvarkos reforma, nuolatinės išsamios išlaidų apžvalgos ir viešojo sektoriaus efektyvumą didinančių priemonių, pvz., daugiau naudotis bendromis paslaugomis ir informacinių technologijų sprendimais, skatinimas. Kai kuriais atvejais valstybės narės ir Komisija bendrai teikė techninę pagalbą ar ją keitėsi.

Didelio teigiamo poveikio gali turėti jau pirmiau vardytos priemonės, kaip antai visiškas ir teisingas ES teisės aktų perkėlimas, mokesčių surinkimo ir sveikatos apsaugos sistemų veiksmingumas, būtinybė trumpinti mokėjimų vėlavimus ir valstybinių užimtumo tarnybų vaidmens skatinimas, todėl jas reikia toliau taikyti. Be to, Komisijos manymu, ekonomikos augimą ypač paskatintų:

- Patikimas finansų valdymas visapusiškai pasinaudojant viešųjų pirkimų teikiamomis galimybėmis konkurencijai rinkoje paremti ir plėtojant e.viešųjų

pirkimų bendrojoje rinkoje galimybes. Tokiais veiksmais ne tik prisidedama prie didesnio našumo ir socialinio teisingumo, bet ir padedama kovoti su korupcija.

- Įmonėms skirtos reguliavimo sistemos supaprastinimas ir administracinės naštos bei biurokratijos mažinimas, ypač nacionaliniu lygmeniu.
- Visapusiško bendrai valdomo viešojo administravimo skaitmeninimo užtikrinimas, siekiant taikyti naudotojui palankias paslaugų teikėjo ir gavėjo procedūras, taip pat administracinių procedūrų supaprastinimas ir jų skaidrumo skatinimas. Labai svarbus ES tarpvalstybinis interneto paslaugų ir mokslinių tyrimų centrų sąveikumas.
- Teismų sistemų kokybės, nepriklausomumo ir veiksmingumo gerinimas, užtikrinimas, kad ieškiniai būtų sprendžiami per pagrįstą laikotarpį, ir alternatyvios ginčo sprendimo tvarkos taikymo skatinimas. Dėl to turėtų sumažėti įmonių sąnaudos ir padidėti šalies patrauklumas užsienio investuotojams.
- Geresnis ES struktūrinių fondų panaudojimas tobulinant administracinius gebėjimus, leidžiantis šiais metais užtikrinti spartesnę nepanaudotų fondų paskirstymą.

IŠVADA

ES ekonomika palengva atsigauna po giliausios per pastaruosius dešimtmečius finansų ir ekonomikos krizės. Valstybių narių padėtis nevienoda, skiriasi tiek jų problemų pobūdis ir dydis, tiek reformų tempas. Padėtis išlieka nestabili. Rengiamasi reformų įgyvendinimui, vykdomi svarbūs koregavimai, tačiau yra požymių, kad kitais metais jau pajusime, kad ekonomika atsigauna. Valstybėse narėse, kurios ėmėsi plačių užmojų reformų, jau matyti jų rezultatai: disbalansas sumažintas, o konkurencingumas didėja.

Siekama ne tik vėl augančios ekonomikos – norima sukurti kitokio ekonomikos augimo, pasireiškiančio po krizės, pagrindą. Vykdamas struktūrines reformas nacionaliniu ir ES lygmeniu turi būti sudaryta daugiau galimybių ES konkuruoti pasaulyje ir užtikrintas augimas Sąjungos viduje imantis tvarių veiksmų parengti ES politikos priemones, kurių reikia klestinčiai, įtraukiai ir efektyviai išteklių naudojimo atečiai užtikrinti. Solidarumas ir socialinis teisingumas tiek šalyse, tiek visoje Europoje, bus ypač svarbūs užtikrinti, kad dedamos pastangos bus politiškai ir socialiai priimtinos ir visiems naudingos.

Valstybės narės ir ES jau priėmė daug svarbių sprendimų. Dabar reikia toliau laikytis šios krypties ir įgyvendinti sutartas priemones. Norint atgauti pasitikėjimą ir užtikrinti ekonomikos augimą taip pat labai svarbu, kad reformos nebūtų vilkinamos, ypač šiose srityse:

- Reikia vėl užtikrinti viešųjų finansų tvarumą. Tai svarbu ne vien tik norint per trumpą laikotarpį atgauti investuotojų pasitikėjimą, bet ir norint patenkinti senėjančios visuomenės poreikius ir užtikrinti būsimų kartų perspektyvas. Fiskalinio konsolidavimo tempas ir pobūdis gali skirtis: kai kurioms valstybėms narėms reikia greitai mažinti deficitą, o kitos turi daugiau galimybių veikti. Bet kokį neigiamą poveikį ekonomikos augimui per trumpą laikotarpį galima sušvelninti tinkamomis priemonėmis, kurios būtų taikomos valdžios sektoriaus biudžeto išlaidoms ir pajamoms.
- Reikia toliau tvarkyti finansų sektorių, kad būtų atkurtas finansinis stabilumas ir sukurtos geresnės ekonomikos finansavimo galimybės, įskaitant alternatyviųjų

finansavimo šaltinių panaudojimą. ES lygmeniu būtina tolesnė pažanga kuriant integruotą priežiūros sistemą ir stiprinant finansinėms institucijoms taikomą teisinę sistemą.

- Turi būti stiprinamos struktūrinės reformos augimui ir konkurencingumui skatinti. Nacionaliniu lygmeniu galima dar taikyti ne vieną priemonę, į ES teisės aktus atsižvelgiant kaip į postūmį imtis pokyčių. Galima daug pasimokyti iš geriausios valstybių narių ir trečiųjų šalių patirties.
- Reikia skubiai gerinti padėtį darbo rinkoje ir socialinę situaciją. Tokios strategijos pagrindas – tobulinti aktyvios darbo rinkos politiką, stiprinti ir didinti valstybinių užimtumo tarnybų veiksmingumą, supaprastinti užimtumo teisės aktus ir užtikrinti, kad su darbo užmokesčiu susiję pokyčiai skatintų kurti naujas darbo vietas. Daug dėmesio reikia skirti jaunimo padėčiai. Be to, reikėtų stengtis skatinti socialinę įtrauktį ir mažinti skurdą stiprinant pagrindinius vadinamuosius apsaugos tinklus.
- Nacionalines ir ES augimo strategijas galima įgyvendinti tik užtikrinus veiksmingą viešojo administravimo institucijų darbą. Tarkime, viešųjų pirkimų srityje daugiau galima nuveikti modernizuojant viešojo administravimo skaitmeninimą, gerinant teismų sistemų kokybę ir užtikrinant jų nepriklausomumą bei efektyviai ir veiksmingai naudojant ES struktūrinių fondų lėšas.

Šioje metinėje augimo apžvalgoje pateikiamos rekomendacijos ES lygmeniu bus aptartos ruošiantis pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikimui kovo mėn. ir padedant rengti atnaujintą nacionalinių programų ir konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rinkinį. Komisija glaudžiai bendradarbiaus su nacionalinėmis valdžios institucijomis, įskaitant nacionalinius parlamentus, ES institucijomis ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis, kad būtų sukurtas bendras nuosavybės jausmas ir skatinama pažanga ES mastu siekiant išbristi iš krizės ir padėti tvirtą pagrindą išmaniam, tvariam ir įtraukiam ES ekonomikos augimui.